

CHRONOLOGIE

HISTORISCHE CONTEXT

HISTORISCHE CONTEXT (VWO) 'STEDEN EN BURGERS IN DE LAGE LANDEN, 1050-1700'

Tussen 1050 en 1700 kregen de Nederlanden te maken met grote veranderingen: steden keerden terug, de stedelijke burgerij kwam op, handelscentra verplaatsen zich van stad naar stad, de economie trok aan en leidde tot een Gouden Eeuw, maar ook tot economische achteruitgang na 1672.

In deze werkvorm doorloop je verschillende rondes. Gebruik hiervoor het werkblad dat je van je docent hebt gekregen.

Ronde 1

In de eerste stap ga je enkele gebeurtenissen in de tijdbalk plaatsen. Hiervoor zijn al zestien vakjes gemaakt. Bestudeer de gebeurtenissen hieronder en plaats het nummer van de gebeurtenis in het vakje met het juiste jaartal.

1. Het Rampjaar betekende het einde van het economisch succes van de Republiek: Engeland nam die positie vanaf nu over.
2. Thomas a Kempis schreef zijn boek *Over de navolging van Christus*, waarmee hij in dit jaar het belangrijkste geschrift schreef van de moderne devotie.
3. Kooplieden uit Atrecht trekken ook dit jaar naar de jaarmarkt in Champagne (Frankrijk) waar onder andere laken, uit de bloeiende lakenindustrie, werd verhandeld
4. Patriciërs hadden volgens het gemeen in Vlaanderen teveel macht naar zich toegetrokken. Met de Guldensporenslag lieten boeren en ambachtslieden zien dat ze bestand waren tegen feodale heren en patriciërs.
5. Na de Beeldenstorm werd de hertog van Alva naar de Nederlanden gestuurd om de dreigende opstand in de kiem te smoren.
6. Karel V wordt de landsheer van de Habsburgse Nederlanden en slaagt er al snel in gewesten als Friesland, Utrecht en Overijssel aan zijn grondgebied toe te voegen.
7. Na Brugge wordt Antwerpen rond dit jaartal het belangrijkste handelscentrum van de Lage Landen. Europese handelaren verplaatsten hun activiteiten naar deze stad.
8. De stad Brugge wordt heftig getroffen door een pestepidemie. Dit is vooral te verklaren vanwege de groeiende handelscontacten met andere steden.
9. De stad Atrecht krijgt als één van de eerste steden in de Lage Landen stadsrechten.
10. De oprichting van de Verenigd Oost-Indische Compagnie (VOC) moest bijdragen aan het economisch succes van de Nederlandse Republiek.

Ronde 2

Gedurende de middeleeuwen verplaatste het economische centrum in de Lage Landen zich een aantal keer: van Atrecht, naar Brugge, naar Antwerpen en naar Amsterdam. In de tijdbalk zijn van alle vier de steden plattegronden opgenomen. Deze ronde bestaat uit 3 delen.

- Geef eerst aan rond welke tijd/jaartal het handelscentrum (Atrecht, Brugge en Antwerpen) haar positie moest afstaan aan de volgende stad (noteer dit boven de afbeeldingen).
- De steden hebben een aantal kenmerken die specifiek golden voor die steden. Plaats de volgende begrippen onder de juiste stad (let op: plaats het begrip bij de stad waar het

fenomeen voor het eerste voorkwam): grachtengordel, graanhandel, stapelmarkt, Hanze, laken, jaarmarkten, beurs, wisselbrief, VOC.

- Geef vervolgens aan welke oorzaak/oorzaken ten grondslag lagen aan het verruilen van de ene stad voor de andere stad als handelscentrum (onder de afbeeldingen).

Ronde 3

Bij deze historische context horen verschillende kenmerkende aspecten die chronologisch in een schema kunnen worden gezet. Bestudeer de kenmerkende aspecten en plaats ze op de juiste plek in de tijdbalk.

- Wereldwijde handelscontacten, handelskapitalisme en het begin van een wereldeconomie
- Het conflict in de Nederlanden dat resulteerde in de stichting van de Nederlandse staat
- De opkomst van de stedelijke burgerij en de toenemende zelfstandigheid van steden
- De protestantse reformatie die de splitsing van de christelijke kerk in WestEuropa tot gevolg had
- Het begin van staatsvorming en centralisatie
- De opkomst van handel en ambacht die de basis legde voor het herleven van een agrarisch-urbane samenleving
- De bijzondere plaats in staatkundig opzicht en de bloei in economisch en cultureel opzicht van de Nederlandse Republiek

Ronde 4

Bestudeer onderstaande bronnen en plaatst het nummer van de bron op de juiste plek in de tijdbalk (bij één van de gebeurtenissen uit ronde 1).

11 Uit een stadsrecht:

Ik maak aan eenieder bekend dat ik na uitvoerig beraad met mijn edele en trouwe lieden aan mijn trouwe poorters van Atrecht de privileges heb verleend die in dit handvest zijn vervat en die ik en mijn opvolgers getrouw zullen nakomen

- De genoemde poorters zullen overal in mijn gebied tolvrijheid genieten op de goederen die zij in hun stad zullen in- en uitvoeren
- Wie poorter van Atrecht wil worden zal mij en mijn erfgenamen trouw zweren
- Iedere misdadiger die door de twee schepenen schuldig bevonden wordt, zal gestraft worden.

12 Door een predikant:

‘In de middag moesten de raadpensionaris en de ruwaard zich voor een tralievenster dat uitzag op het Buitenhof vertonen. Kort na halfvier lieten de drie agenten van de prins van Oranje 15 burgers van het blauwe vaandel in de herberg van Beukelaer komen, zeggende: mannen, het loopt tegen de avond, als je iets goeds voor de prins van Oranje in de zin hebt, is het nu de tijd, en ze gaven hun daarop ieder een drietal borrels te drinken, waarna dezen naar de poort toeliepen, begonnen te schieten, en toen ze de heren naar buiten hadden gebracht, werd de raadpensionaris met een musketkolf in de nek geslagen. Ene jonkheer Benting trok uit zijn zak een pistool, bukte zich, zette het de raadpensionaris tegen het hoofd, en schoot hem dood.’

13 een monnik uit een Brugse abdij schreef:

'Te dien tijde riep de koning van de Fransen, Filips, zijn leerlingen bijeen en sprak tot hen in het geheim: "Wie zeggen de mensen dat de graaf van Vlaanderen is?" Een onder hen, Pierre Flotte was zijn naam, zei: "Heer, Gij zijt de koning van Vlaanderen". Hierom zeide de koning tot hem: "Zalig zijt gij, Petrus, want niet vlees en bloed hebben U dit geopenbaard... En ik zeg U: Gij zijt Petrus (steen) en op deze steenrots zal ik mijn raad bouwen." De koning dan, na zijn gezanten te hebben ontboden, zei hun: "Gaat naar Vlaanderen en zegt aan de Vlamingen: Indien zij van mijn rijk afscheiden, zal ik hun huizen afbreken, mijn zwaard zal ik zwaaien en mijn koninklijke macht zal ze onderwerpen."

14 Marcus van Vaernewyck in zijn ooggetuigenverslag van de gebeurtenissen in Gent:

'De beeldenstormers vernietigden (in het klooster) alles, spaarden zelfs de vrouwenzitplaatsen in de beuken niet en verscheurden ontelbare boeken, zodat de straat vol papier lag. Vanuit de cellen werd zoveel papier in de Leie geworpen, dat het leek alsof er grote sneeuwvlokken in het water vielen. Andere boeken wierpen ze ongescheurd in de Leie, omdat ze te veel werk hadden. De rivier lag vol papier en boeken, die onnoemelijk veel geld hadden gekost.'

15 Thomas a Kempis:

'Laat niet Mozes* tot mij spreken, of een van de profeten, maar spreek Gij liever zelf, God. Gij, die alle profeten bezielt en verlicht. Gij alleen toch kunt, zonder hen, mij volkomen onderrichten, terwijl zij zonder u niets kunnen. [...] Zij brengen de letter over, maar Gij opent het verstand. Verheven is het ambt, en groot is de waardigheid van de priesters [...], want alleen de priesters, die in de kerk wettig zijn gewijd, hebben de macht om het offer* op te dragen en het lichaam van Christus te wijden.'

CHRONOLOGIE

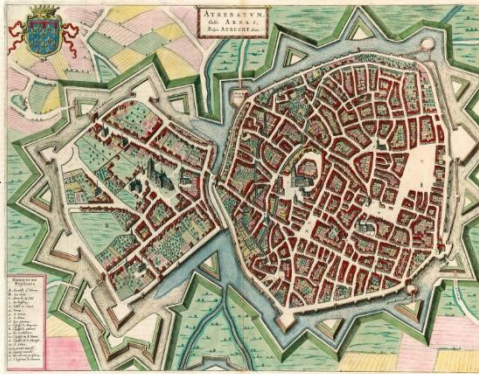
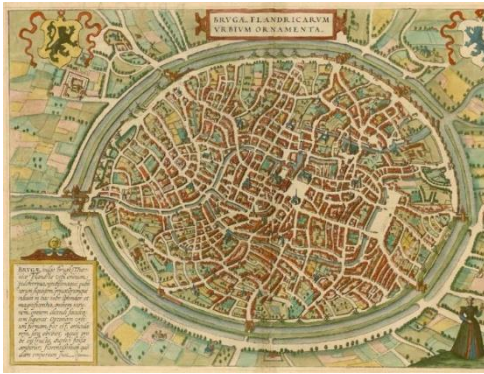
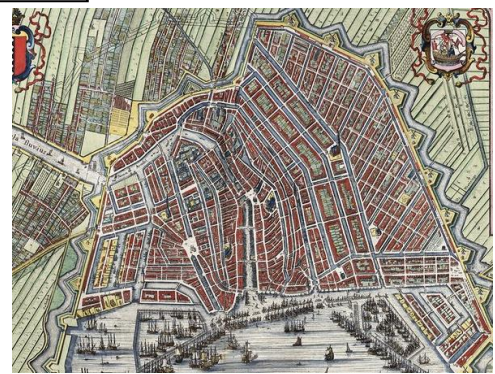
HISTORISCHE CONTEXT

HISTORISCHE CONTEXT (VWO) 'STEDEN EN BURGERS IN DE LAGE LANDEN, 1050-1700'

geschiedenisdidactiek

	1200	1300	1400	1500	1600					
Ronde 1 →	1163	1284	1302	1348	1450	1500	1515	1567	1602	1672
			jaar:			jaar:			jaar:	
	Atrecht		Brugge		Antwerpen		Amsterdam			

Ronde 2 →							
	Begrippen: _____ _____	Oorzaak: _____ _____	Begrippen: _____ _____	Oorzaak: _____ _____	Begrippen: _____ _____	Oorzaak: _____ _____	Begrippen: _____ _____

Ronde 3 →

→

→

→

→